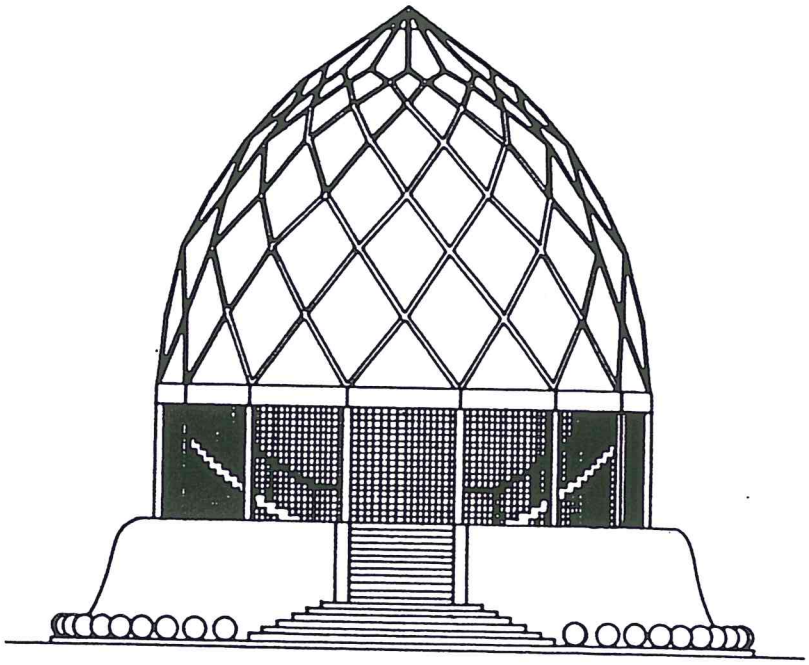
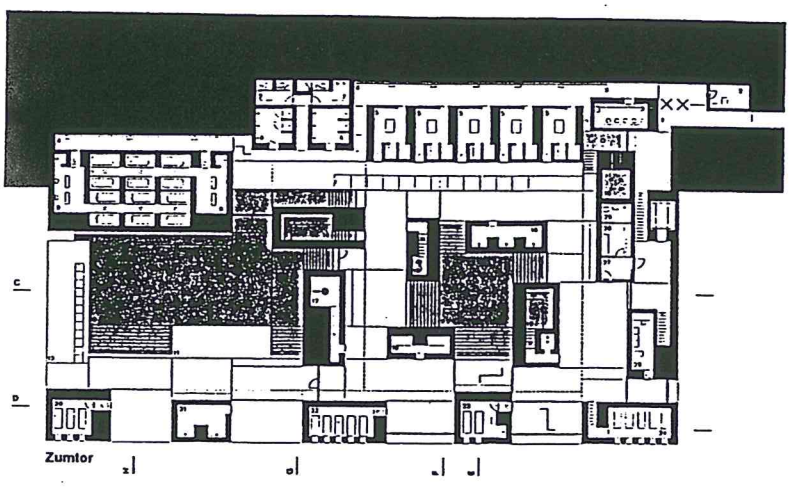
DER GOTISCHE DOM IST DAS
PRALUDIUM DER GLASARCHITEKTUR

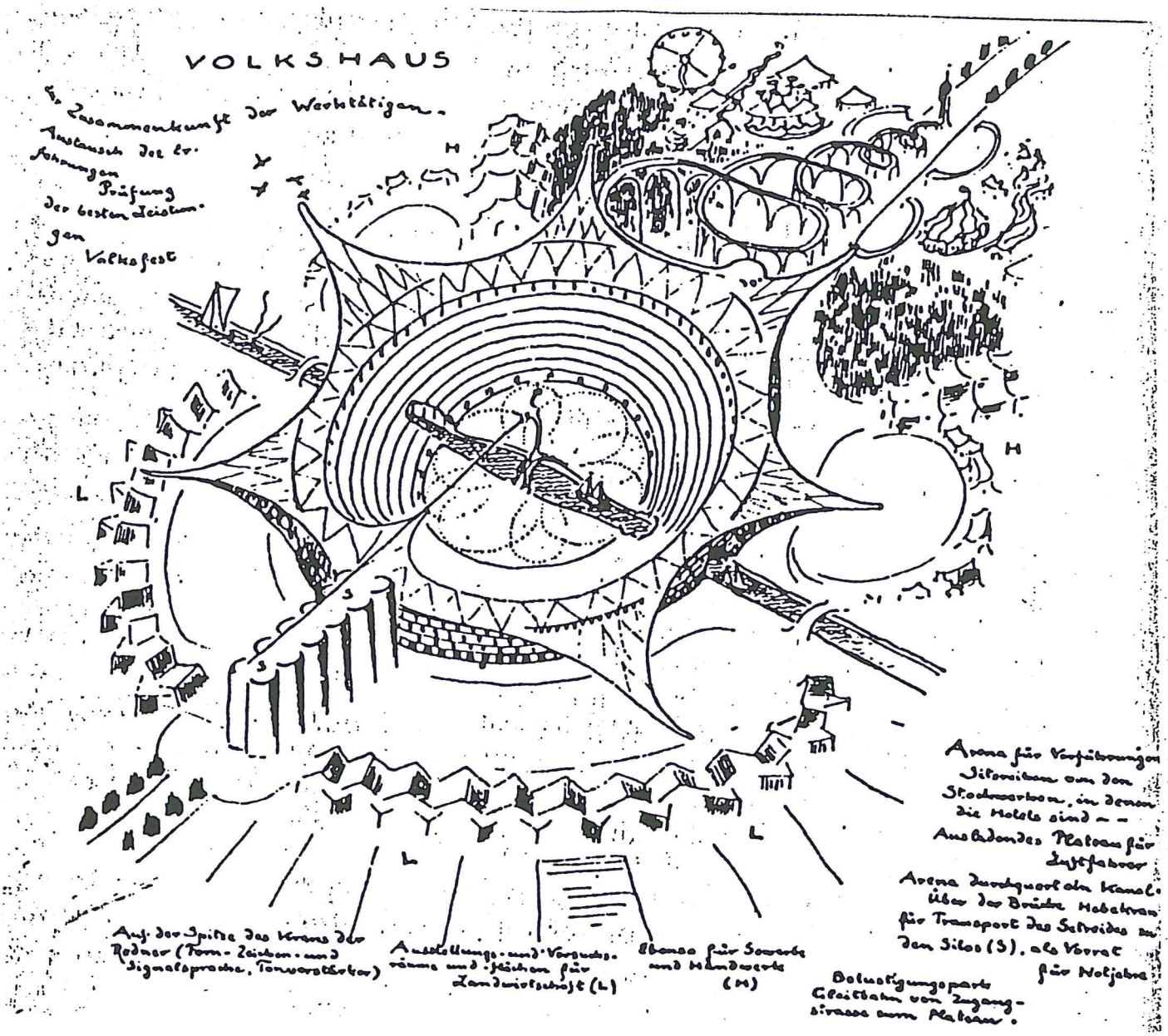
België-Belgique
P.B.
8000 BRUGGE 1-2
3/4674

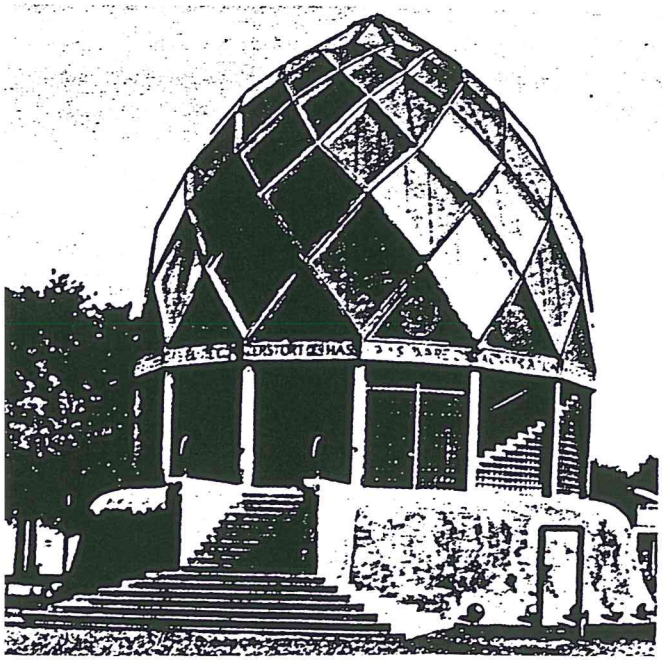

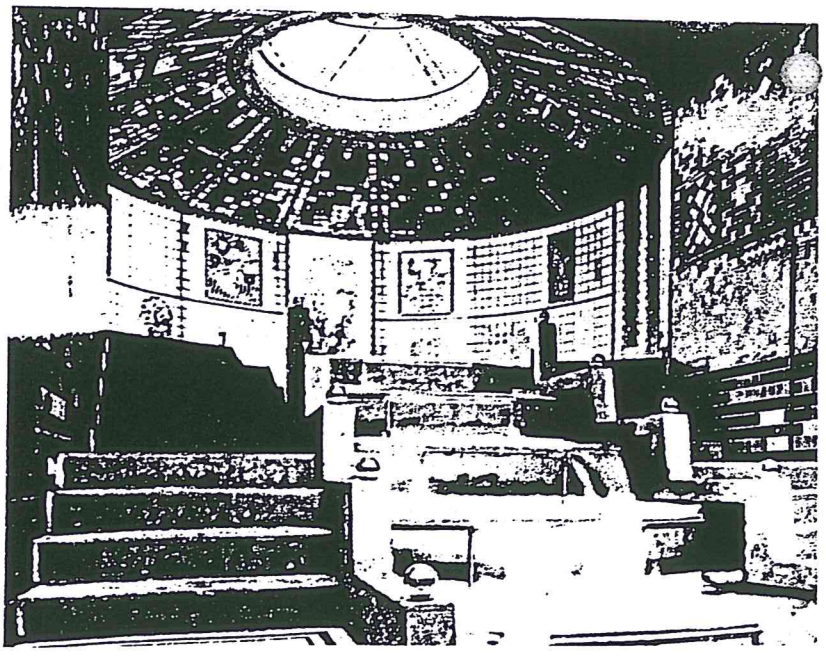
archipel

afgiftekantoor BRUGGE1, 2e afd. maandblad DECEMBER 2000 ver.uitgev. M. Felix . Koningstraat 43A, 8400-Oostende

VOLKSHAUS
für Zusammenkunft der Werktätigen.
Austausch der Erfahrungen
Prüfung der besten Leistungen
Volksfest
H
L
S
Arena für Vorführungen
Silos
Stockwerken, in denen die Hotels sind
Anlegendes Plateau für Lastkähne
Arena durchquert den Kanal über die Brücke
Hebetrans für Transport des Getreides zu den Silos (S), als Vorrat für Notjahre
Auf der Spitze des Kranes der Radar (Ton-, Zeichen- und Signalsprache, Tonverstärker)
Ausstellungs- und Verkaufsräume und Speichen für Landwirtschaft (L)
Ebenso für Gewerbe und Handwerke (H)
Belustigungspark
Gleichzeitig von Zugangsstrasse zum Plateau.

ARCHIPEL BULLETIN DECEMBER 2000

VRIJDAG 8 DECEMBER 2000 – 20u.30
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge
GILBERT DECOUVREUR over
BRUNO TAUT 1880-1938

Gilbert Decouvreur is voor ARCHIPEL-leden geen onbekende. In eerdere voordrachten over Melnikov, Wright, Aalto, Wagner en Asplund, slaagde hij er telkens in op zijn begeesterende manier architectuurgeschiedenis tot leven te brengen en figuren in hun tijd te situeren.
Voor de laatste ARCHIPEL-voordracht in deze eeuw grijpen we terug naar de utopieën van het begin van de eeuw. **BRUNO TAUT** 1880-1938.

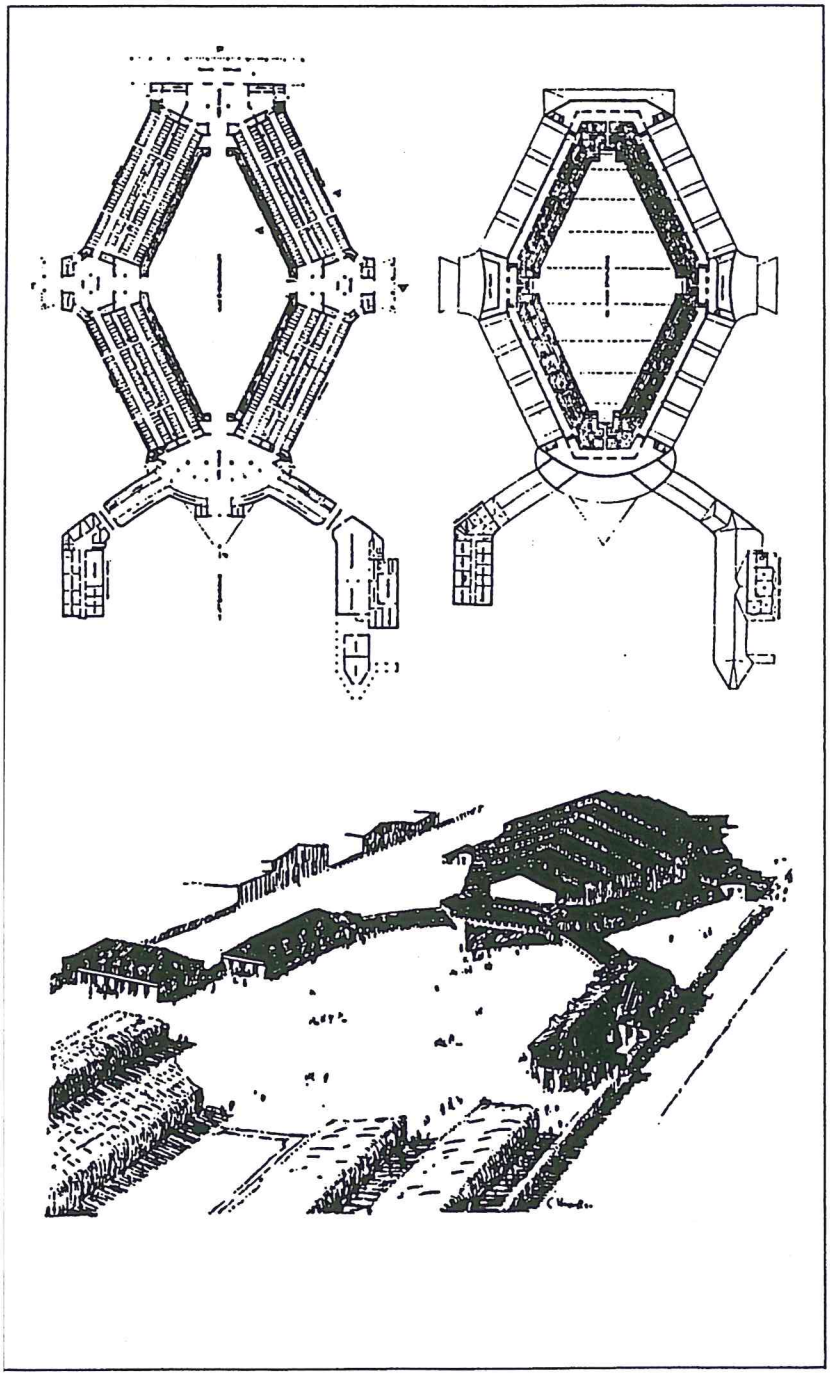
"*De tekentafel hier in mijn kantoor blijft leeg, dag in dag uit hetzelfde niets ... Ik zweef in de lucht als een imaginair architect*" Schreef BRUNO TAUT in 1919.

Wellicht heeft geen architect gedurende de eerste decennia van de 20ste eeuw een oeuvre afgeleverd dat zo doortrokken is van de 'Geist der Utopie' als Bruno Taut. Hij belichaamt als het ware de zwerftochten van de artistieke avant-garde tussen de ethische maatschappelijke herinrichting, de realisering van het Gesamts-kunstwerk en de op concrete analyse van woningbouwproblematiek gebaseerde interventies.
Zijn eerste ontwerpen in Berlijn tonen nog een verwantschap met het 'abstracte classicisme' van Gilly en Schinkel. (industrie-, stationsgebouwen, woonhuizen in Berlijn, arbeiderswoningen in Magdeburg, de tuinstad Falkenberg bij Berlijn).
In die periode kristalliseren zich de idealen van Taut in een gebruik van kleur, glas en staat ten dienste van sociale utopieën.

Eerste hoogtepunten worden zijn Monument des Eisens uit 1913 en in 1914 zijn Glashaus, een glaspaviljoen voor de Werkbundtentoonstelling in Keulen. Tijdgenoot Scheerbarts schreef hierover euforisch : "*Das Glas bringt uns die neue Zeit. Baksteinkultur tut uns nur Leit* " en : *"De Europeaan moet allereerst uit zijn behaaglijkheid worden wakker geschud. De glasarchitectuur zal ons de nieuwe cultuur brengen" ...*
Het paviljoen was een Stadskrone in een pyramidale vorm als paradigma van culturele bouwwerken.

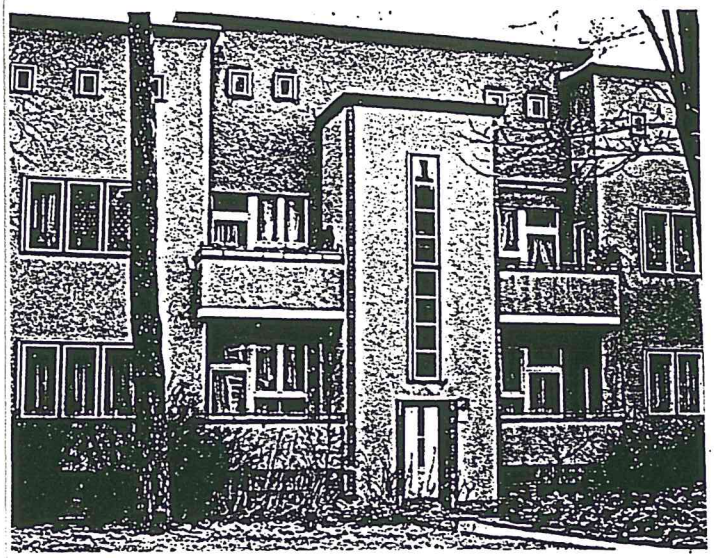
Tijdens de eerste wereldoorlog tekent en schrijft Taut zijn visioenen met een sociale zendingsdrang. Die 'Stadskrone' is een pleidooi voor een nieuw gemeenschapsideaal, mystifiërend en teruggrijpend naar de eenheidsstichtende werking van de kathedralen.
Hij richt de 'Arbeitsrat für Kunst' op waarin sociale idealen aan artistieke wil worden gekoppeld. Hij treedt toe tot de 'Novembergruppe' en organiseerde in 1919 de 'Glasen Ketting', een soort kring van mensen die elkaar via kettingbrieven bestoken.
Taut's pseudoniem in de ketting was 'Glas'. Walter Gropius heette 'Mas'. Gemeenschappelijk streven was de overwinning op de 'Verstarde' academische architectuur door fundamenteel nieuwe vormen.
In zijn tijdschrift 'Frühlicht' publiceerde Mies Van Der Rohe zijn eerste ontwerp van een glazen wolkenkrabber.
Tijdgenoot Theo Van Doesburg zag Bruno Taut's visioenen niet zitten en reageerde scherp in zijn architectuuropstellen. *"Al deze droomprojecten zijn demonstraties ener ziekelijke nerveuse agitatie. De moderne architectuur heeft met magie en mythe afgedaan, zij grondt zich op constructieve realiteit".* Die constructieve realiteit kwam er, ook in het werk van Taut.

Na de oorlog krijgt hij die kans in Magdeburg, waar zijn kleur toepassingen radicaal doorgevoerd worden.
Zijn meest productieve periode kent hij bij zijn terugkeer naar Berlijn in 1924. Meer dan tienduizend arbeiderswoningen, waaronder de hoefijzervormige Großsiedlung, Brits en de Siedlung Onkel Tom Hutte.

Bruno Taut, ground plans and general view, project for an agricultural and livestock pavilion, Magdeburg, 1921–22

Bruno Taut, Onkel-Toms-Hütte Siedlung, Berlin, 1925–31

Bruno Taut, Red Front block, Fritz Reuter Allee, Berlin-Britz Siedlung, Berlin, 1925–31

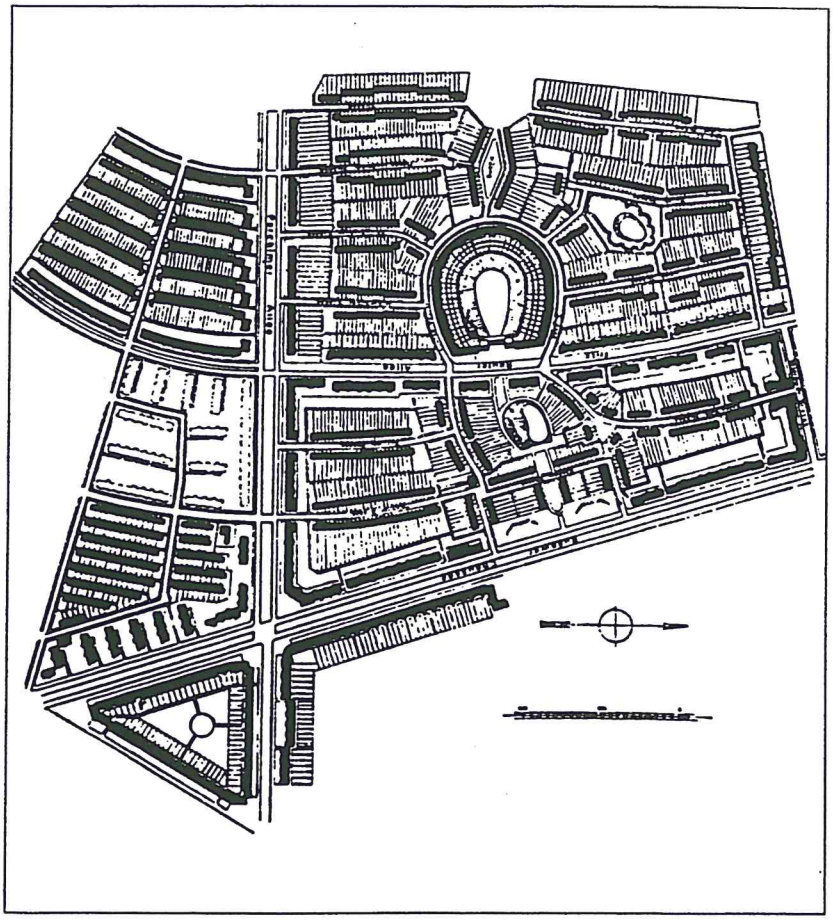
Zijn sociale en artistieke idealen worden er verbonden met een architectonisch idioom dat vandaag nog respect en bewondering afdwingt (en na de ARCHIPEL-reis naar Berlijn in 1986 in het geheugen bleef hangen).

'Bouwen is noodzakelijk'. De utopie kreeg vorm. En ook het besef dat de 'Geist der Utopie' niet realiseerbaar is zonder zichzelf teniet te doen.

In 1929 liet hij zich in zijn 'vijf punten van de nieuwe bouwkunst' niet over esthetiek uit. Voor Taut ontstond schoonheid uit de harmonie tussen ontwerp en doel. Materiaal en constructie hebben slechts een criterium : efficiëntie.
In 1932 verhuisde Taut naar Moskou, in 1933 naar Japan, (waar hij zich met grote bewondering uitliet over de villa Katsura in Kyoto) en in 1936 naar Turkije. In het scharnier tussen utopie en realisatie in de begindecennia van de 20ste eeuw, was Bruno Taut ongetwijfeld één van de belangrijke sleutelfiguren.

M. Felix

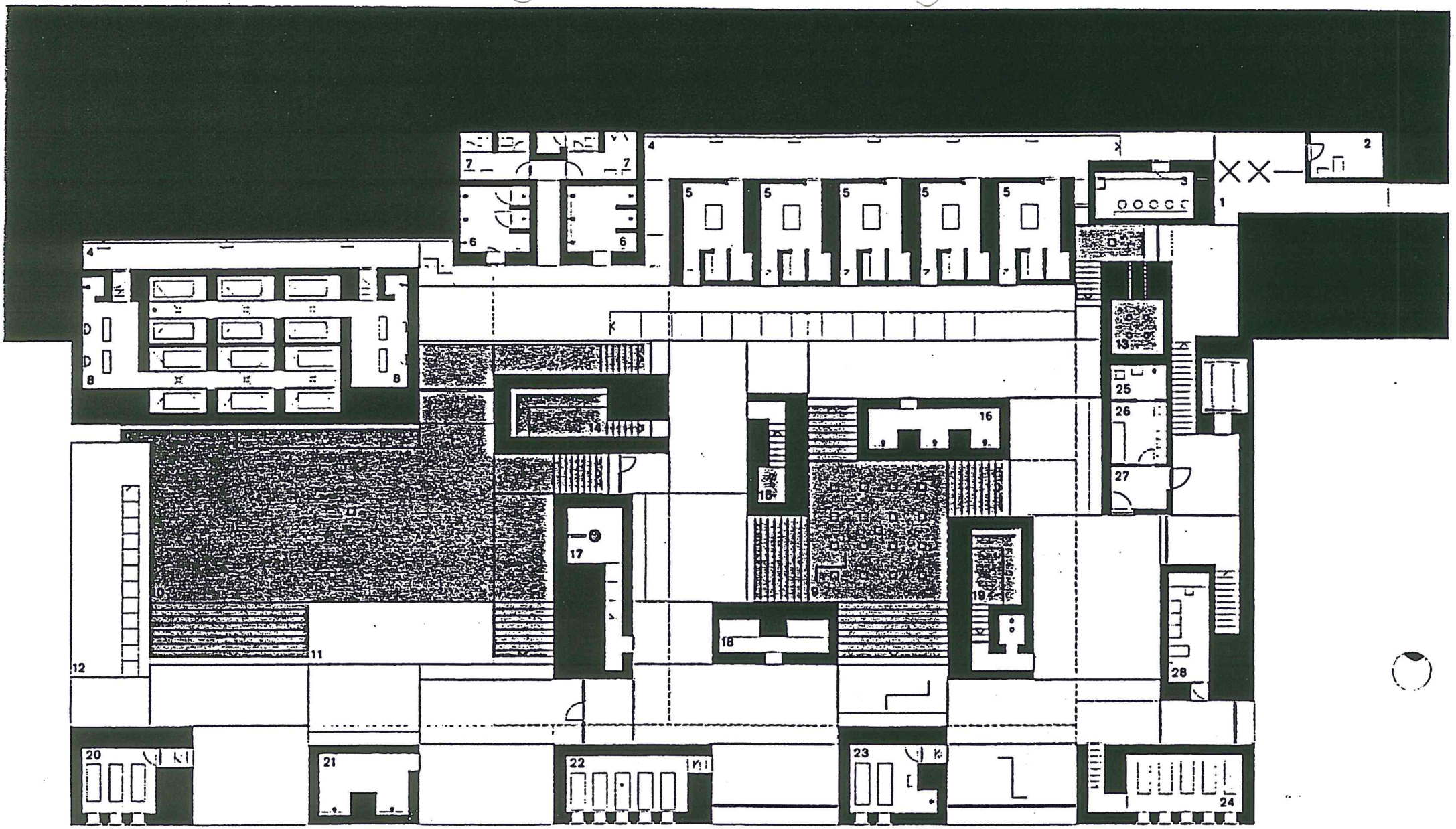
bronnen :
- 'Architectuur in de 20ste eeuw', P. Gössel;
- 'Moderne Architectuur', F. Frampton;
- 'Architectuur en Verbeelding', J. Brand + Janschijn
- De Stijl en de Europese architecten', Van Doesburg

Bruno Taut and Martin Wagner, general ground plan, Berlin-Britz Siedlung, Berlin, 1925-31

Zoals uit de geschiedenis van de Tuinstad-beweging blijkt, is niet alleen de verbetering van de materiële levensomstandigheden de inzet geweest van haar activiteiten. Bruno Taut heeft zich steeds verzet tegen een zuivere doelmatige architectuur. Rationalisering op zich is in zijn ogen zonder waarde. Het is voor Bruno Taut de taak van de bouwkunst om voor de mens een omgeving te organiseren, waarbij er een betrekking is van de architectuur op de natuur en als dusdanig is de geest van de omgeving belangrijk.
In bijna elk ontwerp maakt Taut een kern, deze kern profileert zich als kerktoren, kathedraal of gemeenschapshuis, maar ook als plein, hof, vijver of balkon.
De kern is de drager van de eenheid van de gemeenschap en haar harmonische verhouding tot de omgevende natuur.
De functie van de kern is soms ook het centrum van het contemplatieve, en verwijst in zijn vormgeving meestal naar het organische.

G. Decouvreur

Zumtor

HOOGTEPUNTEN

architectuurreis

ARCHIPEL IN ZWITSERLAND

wo.23 – do.24 – vr.25 – za.26 – zo.27 (ma.28) mei 2000

Vertrek woensdag 23 mei 10u.15
Terug maandag 28 mei 8u.05 's morgens.

Vanaf vandaag krijgen de ARCHIPEL-leden gelegenheid in te schrijven op de architectuurreis naar Zwitserland die opnieuw (wat dacht u) een ongelooflijke reis belooft te worden.
Er zijn 100 plaatsen. Dit betekent dus vandaag liefst inschrijven, wetend dat enkele dagen aarzelen u reeds op de wachtlijst plaatst.

Afspraak :
u faxt uw inschrijving en schrijft het voorschot binnen de week over.

Het programma

Reisleiders Gery Vandenabeele en Wim Supply reizen bij het ter perse gaan van dit bulletin doorheen besneeuwde passen in Zwitserland, van dorp tot dorp, om onderstaande lijst ter plaatse op te zoeken. Uiteraard kan niet de volledige lijst aan bod komen, maar de greep eruit zal consistent zijn en, zoals gewoonlijk, op hoog niveau en geselecteerd op basis van belang en bereikbaarheid.

Reisgegevens

Om vijf volle dagen te kunnen benutten, gaat de reis per vliegtuig (Singapore Airlines heeft een tussenstop Brussel-Zurich, waar de volledige ARCHIPEL groep de helft van het vliegtuig kan krijgen).

heen	wo.23 mei	Brussel	10u.15
		Zurich	11u.35
terug	ma.24 mei	Zurich	07u.05
		Brussel	08u.25

De 100 plaatsen zijn reeds geboekt.
Ter plaatse wordt de reis per bus afgelegd met overnachtingen op diverse locaties in Zwitserland.

Kostprijs

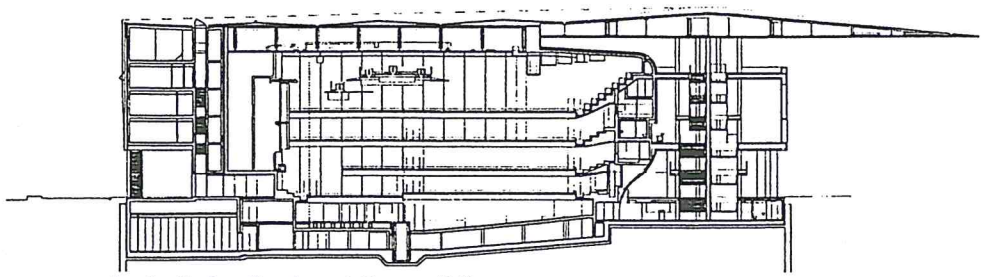
Zoals steeds, wordt ook deze ARCHIPEL-reis aan kostende prijs gerekend.
Vlucht, 5 overnachtingen incl. ontbijt, busverplaatsingen en toegangsprijzen inbegrepen (maaltijden niet inbegrepen) :
25.000 BEF (toeslag 1-persoonskamer 7.500 BEF)
Dit is niet spotgoedkoop, maar helaas is Zwitserland een duur land. Mogelijks kan de prijs nog omlaag, maar dit is allesbehalve zeker.

Meer info in volgend bulletin over het geslecteerde programma.

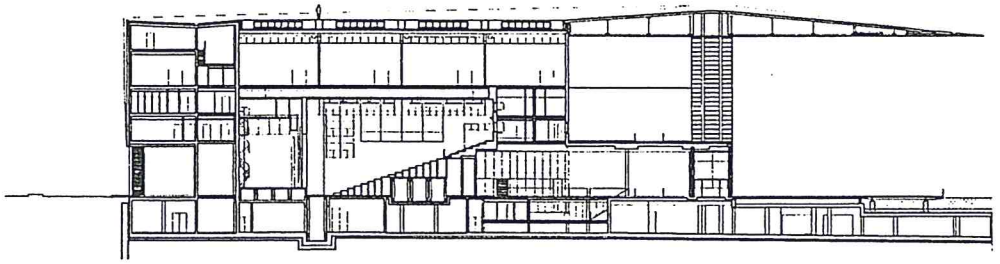
Noot :

Voor uzelf en partner is inschrijving enkel mogelijk mits ARCHIPEL-lidmaatschap 2000-2001. Mocht u dit nog niet vernieuwd hebben, stort dan 2.200 BEF met vermelding lidmaatschap ARCHIPEL 2000-2001 op rekening nr. 750-9072064-06 van ARCHIPEL, p.a. Michel Van Langenhove, Doornstraat 330, 8200-St.Andries – Brugge.

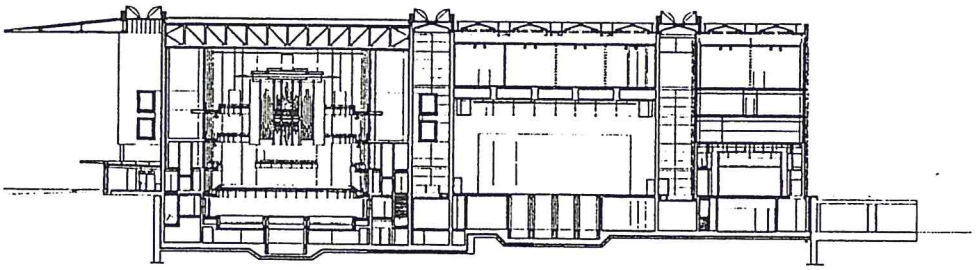
In volgende bulletins kunt u op de deelnemerslijst zien of uw inschrijving tijdig was. In het ander geval : even geduld. Wij melden u tijdig of u mee kunt. Voor annulaties moeten we een bedrag rekenen, afhankelijk van de datum en de vervangingsmogelijkheden. (minimum 2.500 BEF, om te vermijden dat inschrijven en nadien annuleren een te gemakkelijke formule wordt. Een maand vóór vertrek, na vastlegging vliegtuigtickets op naam : min. 9.000 BEF). Bij overboeking wordt voorschot teruggestort.

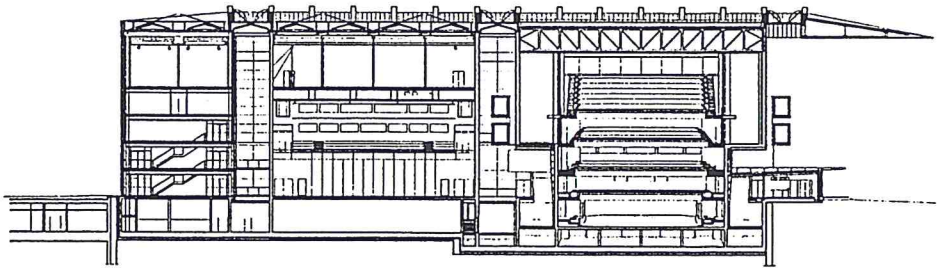
longitudinal section through Concert Hall

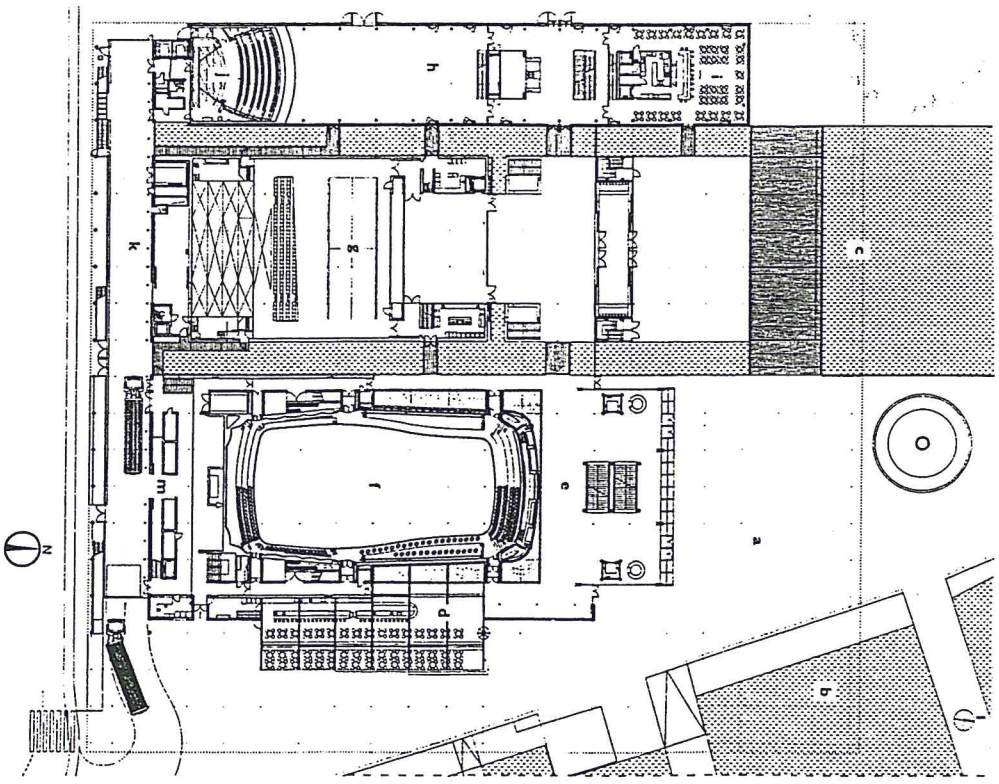
longitudinal section through Middle Hall

cross section through Concert Hall and Middle Hall looking south

cross section through Concert Hall and Middle Hall looking north

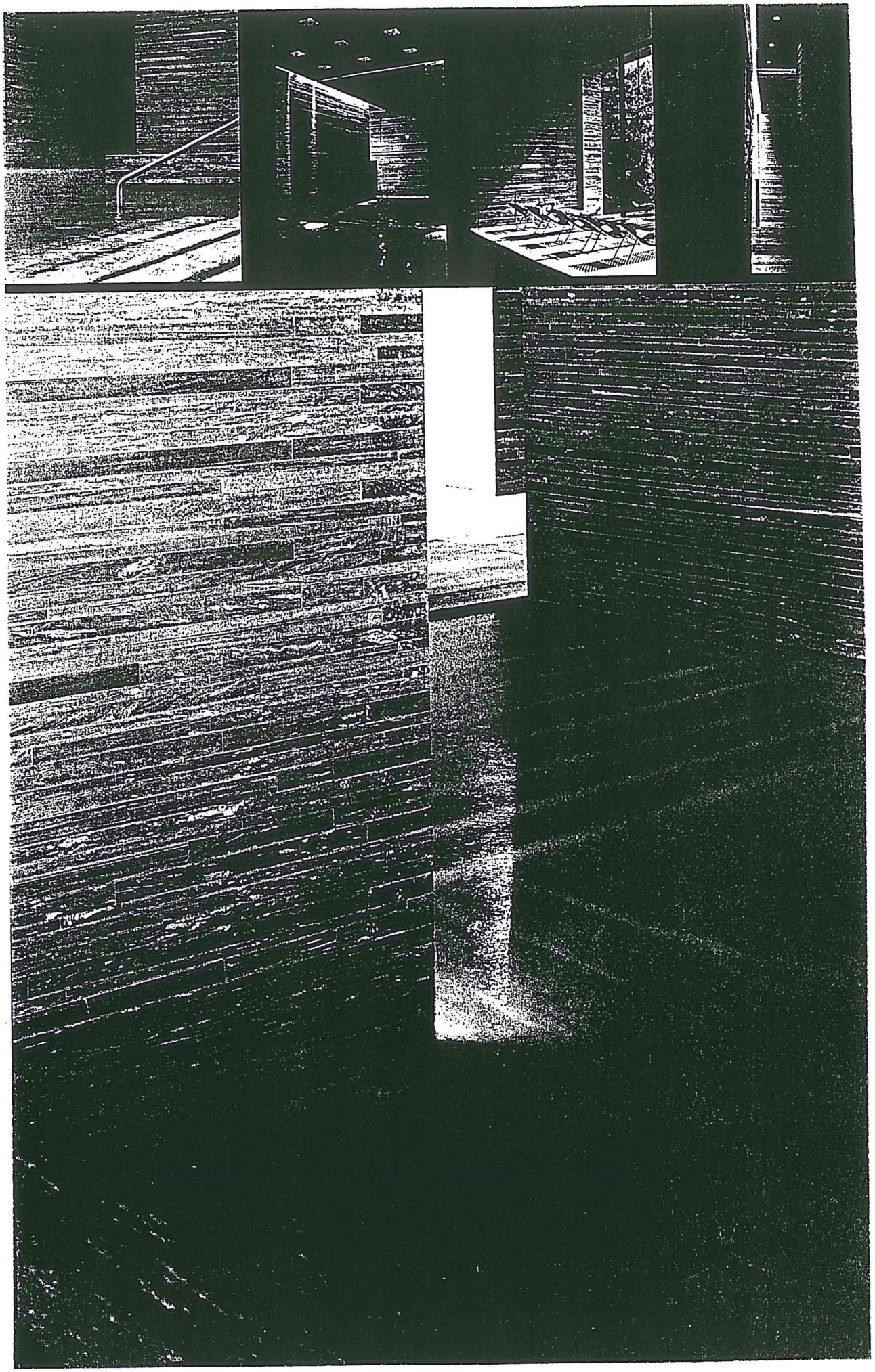

Kultuur en Congrescentrum Luzern J. Nouvel (1990-98)

HOOGTEPUNTEN

ARCHIPEL in ZWITSERLAND (eerste selectie)

Kilchberg	Wooneenheid am Broelberg	Anette Gigon & Mike Guyer (1990-96)
Horgen	Haus Trüb	elil & Graham & Pfenninger & Scholl (1996-98)
Luzern	**Stationshall SBB**	**Calatrava (1988-90)**
	Kultuur en Congrescentrum	**J. Nouvel (1990-98)**
	Wohnhochhaus Schönbuhl	A. Aalto & F. Fleig (1965-68)
	Gewerbe Schulezentrum	Amman & Baumann (1985-86)
	Luifel PTT	Calatrava (1988-90)
	Aufstockung eines Geschäftshaus	Marques & Zurkirchen (1991)
	Coiffeursalon	Scheitlin & Marc Syfrig (1992)
	Standbad Lido	Bosshard & Luchsinge (1996-99)
	Architekturgalerie	
Merlisachen	Mehrfamilienhaus	David Vogt (1996-99)
Luzern-Greppen	School	Marques & Zurkirchen
Horw	26 Eigentumswohnungen	Lengacher & Emmenegger (1997-99)
Altdorf	Bauten für das Elektrizitätswerk	Harder & Strub & Spreyermann (1994-97)
	Bürohaus	Harder & Strub & Spreyermann (1994-96)
Furkapass	**Hotel Furkablick**	**O.M.A. (1991-94)**
	Dépendances Hotel Furkablick	TOP- office Luc Deleu (1991-96)
Somvix	**Sankt Benedikt Kapel**	**Zumthor (1988)**
	Haus Bearth-Candinas	Bearth & Deplazes
Vals	**Therme Vals**	**Zumthor (1994-96)**
Chur-Flims	**Dorfmuseum**	**Valerio Olgiati (1997-99)**
Masans	**Laubenganghaus für Betagte**	**Zumthor (1990-93)**
	Schoolgebouw	**Zumthor**
	Haus Wegelin	Bearth & Deplazes (1989)
	8 Woningen	Bearth & Deplazes (1993-95)
Churwalden	Kreisschule	Zumthor (1979-83)
Haldenstein	**Dubbelwoonst Casa Räth**	**Zumthor (1981-83)**
	Atelier Zumthor	**Zumthor (1985-86)**
Malix	**Mehrzweckgebaude**	**Zumthor (1981-86)**
	Schule	**Bearth & Deplazes (1992-94)**
Chur-Welschdörfli	**Schutzbau Areal Ackerman (Romeinse ruïne)**	**Zumthor (1986)**
Chur-Aresen-Versam	**Woning Truog**	**Zumthor (1994)**
Chur-Alaschein	Schule mit Halle	Bearth & Deplazes (1988-91)
Chur-Tschlin	Schule mit Halle	Bearth & Deplazes (1989-93)
Chur-Scharans	Haus Hirsbrunner	Bearth & Deplazes (1993-94)
Safiental	**Gugalun House**	**Zumthor**
Chur	**Aanpassingen aan het Kunstmuseum**	**Zumthor (1987-90)**
	Haus Bearth	Bearht & Deplazes (1995)
	Högere Technische Lehranstalt	Junling & Hagmann (1990-93)
	Schul- une Gemeindezentrum	Junling & Hagmann (1992-95)
	Geschäftshaus	Junling & Hagmann (1997-99)
	Siedlung Tivoli	Junling & Hagmann (1996-99)
	Heilig-Kreutz Kirche	Walter Forderer (1963-69)
	Mehrfamilienwohnhaus	Peter Markli (1985-86)
	Overkapping Bahnhof	? (1994)
	Schulhauserweiterung	Valerio Olgiati (1996-98)
	Funerarium	Rudolf Fontana (1994-95)
	Funerarium	Rudolf Fontana (1994-95)
	Veldkapel	Rudolf Fontana (1994-95)
	Unterwerk Vordrigerprättigau	Conradin Clavuot (1993-94)
	Gemeinde- und Forstwerkhof	Gerstlauer & Inger Moine (1995-96)
Sankt Luzisteig	**Verplegungsgebaude TV**	**Junling & Hagmann (i.s.m. Zumthor)**
Bregenz	**Kunstmuseum**	**Zumthor (1992-97)**
	Kantonalbank	**Eberle & Baumschlager (1990)**
Wolfurt	**BTV-Bank**	**Eberle & Baumschlager (1996-98)**
	Gebouw Lagertechnik	**Eberle & Baumschlager (1993-94)**
	Haussiedlung	Baumschlager & Eberle (1997-98)
Dornbirn	**Rohrbach I+II appartementen**	**Eberle & Baumschlager (1993-97)**
	Graf Elektronik	Baumschlager & Eberle (1995)

Zumthor (1994-96) Therme Vals

	Hotel Morianplatz	Baumschlager & Eberle (1995)
Lustenau	**Supermarkt Sutterluty**	**Marques & Zurkirchen (1995-97)**
Murau	Brug over de rivier Mur	Meili & Markus Peter & Jurg Conzett (1995)
Horn-Bodensee	Wohnhaus	Beat Consini (1993-95)
Appenzell	**Liner Museum**	**Gogon & Guyer (1995-97)**
Sankt Gallen	Haus Gnädinger	Beat Consoni (1992-93)
	Zwei Gläserne Flügelbauten	H & deM (1998-01)
	Baudepartement Sankt Gallen	Hubert Bischoff (1991, 1997-99)
	Kantonale Notrufcentrale	**Calatrava (1988-98, 1999)**
	Buswartehalle	**Calatrava (1999)**
	Foyer Staatskeller	**Calatrava (1999)**
	Musikschule	**Calatrava**
	Lockremise Hauser & Wirth	**Paul Robbrecht & Hilde Daem (1999-00)**
	Galerie Wilma Lock	
Appenzell	Liner Museum	Annette Gigon & Mike Guyer (1996-98)
Sankt Gallen	**Kathedraal**	**Peter Thumb (1755-68)**
	Stiftbibliotheek	**Peter & Michaël Thumb (1758-67)**
Winterthur	Perron overkappingen	Hans Hilfiker
	Uitbreiding Kunstmuseum	**Anette Gigon &Mike Guyer (1993-95)**
	Wochenend-Wohnzimmer	Frank &Regula Mayer (1996-97)
	Wohnkolonie Zelgli	Beat Rothen (1997-99)
	Oscar Reinhart Collectie 'Am Römerholz'	Gigon & Guyer (1996-98)
Zürich	Kunstgewerbemuseum	Steger & Egender (1930-33)
	Werkbundsiedlung	Haefele & Moser & Roth (1931-32)
	Primarschule Riedhof	Alfred Roth (1934)
	Siedlung Neubühl	Alfred Roth
	Wohnhauser	**Marcel Breuer & Roth (1935-36)**
	Wohnhaus	L. Moser (1961-63)
	Pavillon de l'Homme (Heidi Weber Haus)	**Le Corbusier**
	Zentner Haus	**Carlo Scarpa (1964)**
	Juwelierladen Gut	Hannes Wettstein (1999)
	Pavillon-Skulptur	Max Bill (1979-83)
	Stationsgebouw Stadelhofen	**Calatrava (1983-90)**
	Stadelhoferpassage	Ernst Gisel (1984)
	Geschäftshaus	Theo Hotz (1985)
	Buchbar 'Spheres'	Peter & Tina Frei Elsohn (1999)
	Hardturm Galerie	Dolf Schnebli (1989)
	Villa Meyer	Dolf Schnebli & Amman (1986)
	Architekturforum	F. Schwartz (1986-87)
	Wohnhaus ABZ	Marbach & Ruegg (1988)
	Fleischhalle Rathauswache	T. Theus (1991)
	Issey Miyake Laden	Isa Sturm & Urs Wolff
	Bürohaus SVA	Isa Sturm & Urs Wolff (1990-99)
	Hotel Zürichberg	Christ. Sumi & Mar. Burkhalter (1992-95)
	Hubacht' Wohnungen	Morger & Degelo (1998-99)
	ETH-Kuppel	Christ. Sumi & Mar. Burkhalter (1998-99)
	Bahnhofdepot SBB	Uli Zbinden
	Kantonale Berufsschule Schutz	Bunzli & Courvoisier & Rosevens (1993-01)
	Uitbreiding Perron Zentral Bahnhof	Marcel Meili & Markus Peter (1997)
	Teecafé Schwarzenbach	Stefan Zwicky (1998)
	Restaurant 'Lily's Stomach Supply'	Andrea Rummel & Frank Schmid (1998-99)
	Stellwerk SBB	Ann. Gigon & Mike Guyer (1996,1998-99)
	Mehrfamilienwohnhaus	Rolf Schaffner (1998-99)
	Galerie Hauser & Wirth	**Paul Robbrecht & Hilde Daem (1999-01)**
	Umbau Anwaltskanzlei	Alioth & Langlotz & Stalder & Buol (1999)
	Arteba Galerie	Le Corbusier
	Haus Fleiner	W.M.Moser (1932-33)
	Hotel Zürichberg	Sumi & Burkhalter (1992-95)
	"Hubacht" wohnungen	Morger & Degelo (1998-99)
	Freibad Allenmoos	M.E.Haefeli & W.M.Moser (1938-39)

(noot : de reis zal een greep uit bovenstaande omvatten)

ARCHIPEL KALENDER WERKJAAR 2000-2001

Reageer vandaag op de architectuurreis naar Zwitserland.
Max. 100 deelnemers ! vandaag inschrijven !

ZA. 16 SEPTEMBER 2000
ARCHIPEL 20 in 2000 (Fort Napoleon Oostende)

ZO. 15 OKTOBER 2000
cultureel centrum Scharpoord Knokke-Heist
ANDREA BRANZI over recent werk

DO. 19 OKTOBER 2000
F.O.B.A. (Kyoto) met KATSU UMEBAYASHI
THOMAS DANIELL over recent werk

VR. 10 NOVEMBER 2000 om 20u.30
HERA VAN SANDE over TOYO ITO

VR. 8 DECEMBER 2000 om 30u.30
't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge
GILBERT DECOUVREUR over BRUNO TAUT

VR. 26 JANUARI 2001 om 20u.30
't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge
LUC VERPOEST over
DE MODERNITEIT VAN DE BRUGSE NEOGOTIEK

<u>WO</u>. 21 FEBRUARI 2001 om 20u.30 (let wel : <u>woensdag</u> ipv vrijdag !)
't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge
CHRISTIAN KIEKENS over
ACTUELE ARCHITECTUUR IN ZWITSERLAND

VR. 23 MAART 2001 om 30u.30
't Leerhuys . Groeninge 35 . Brugge
HERA VAN SANDE over SEJIMA en NISHIZAWA

DO.24 – VR.25 – ZA.26 – ZO.27 MEI 2001
HOOGTEPUNTEN
ARCHIPEL IN ZWITSERLAND . architectuurreis
Vandaag inschrijven.

VR. 15 JUNI 2001 om 20u.30
... nog in te vullen ...

noot :
- met SHIGURA BAN (Japan) is nog geen concrete datum afgesproken. Dit wordt ingelast op een datum die voor hem past tijdens een verblijf in Europa;
- helaas laat HERZOG en DE MEURON het afweten : ze hebben het te druk. Misschien later ?

Alle voordrachten in 't Leerhuys zijn toegankelijk voor leden (gratis). Niet-leden (220 BEF) – studenten, stagiairs (100 BEF). De architectuurreis is voorbehouden vor leden (en partner).

- lidmaatschap 2000-2001 : 2.200 BEF (stagiairs 1.100 BEF) (incl. abonnement bulletin – gratis toegang en inschrijvingsrecht op architectuurreis).
- abonnement op het bulletin : 600 BEF.

mededeling
AVONDEN VAN DE ARCHITECTUUR
grote Aula, Maria-Theresiacollege, St.Michielsstraat 6, 3000-Leuven
behalve lezing 2 : Leopold Vanderkelenstraat 28, 3000-Leuven

1. donderdag 25 januari 2001 — Christian Kieckens
2. donderdag 8 februari 2001 — Stéphane Beel – architecten
3. donderdag 22 februari 2001 — Christophe Gillis – Ozon Architectuur
4. donderdag 8 maart 2001 — Peter Haverhals – Frank Heylen
5. donderdag 22 maart 2001 — Luc Van Campen